

ÖZEL EĞİTİM ALANINDA ULUSLARARASI ELEKTRONİK DERGİLERDE YAPILAN ÇALIŞMALARIN DİL EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of Studies in International Electronic Journals in the Special Education Area in Terms of Language Education and Teaching

Sakine HAKKOYMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Gaziantep,
sakine.hakkoymaz@hku.edu.tr, [ORCID: 0000-0002-3005-7900]

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş: 03 Ocak 2021

Kabul: 09 Mart 2021

Anahtar Kelimeler:

Dil eğitimi, özel gereksinimli bireyler,
dil becerileri, uluslararası dergiler

© 2021 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Özel eğitim alanındaki dil öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalarını kapsayan bu araştırmanın amacı, uluslararası elektronik dergilerde yurt dışında yazılan makalelerin dil öğretimi açısından değerlendirilmesidir. Araştırma EBSCO (<http://web.ebscohost.com>) Veri Tabanı'nda indekslenen akademik dergilerde yer alan ve erişime açık 48 dergide bulunan 2010-2017 yılları arasında yayınlanmış 71 makale ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma verileri, nitel araştırma tekniklerinden biri olan doküman incelemesi yoluyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu elde edilen verilerin analizi için araştırmacı tarafından "Makale Değerlendirme Formu" geliştirilmiştir. Veriler bu forma araştırmacı tarafından girilmiştir. Bu makaleler yapıldıkları yıllarına, özel eğitim alanlarına, dil öğretim alanlarına, desenlerine, yöntemlerine, çalışma gruplarına, kullanılan veri toplama araçlarına, yayımlandıkları dergi adlarına ve verilerin analiz yöntemlerine göre içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Ulaşılan verilerin (f) frekans ve (%) yüzde değerleri hesaplanmış, sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur. Yapılan araştırma sonucunda özel eğitimle ilgili çalışmaların dil öğretimiyle ilgili olarak da sayısının artması önemli ve gerekli olduğu söylenebilir.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 03 January 2021

Accepted: 09 March 2021

Keywords:

Language teaching, special needs
individuals, language skills,
international journals

© 2021 PESA All rights reserved

ABSTRACT

The aim of the research on special education language teaching is to learn language teaching from articles written in international electronic journals. The research was kept together with 71 articles published in 2010-2017 in academic journals entered in the EBSCO (<http://web.ebscohost.com>) Database and in 48 journals open to access. The research was collected through analysis, which is one of the qualitative research techniques, and analyzed by descriptive analysis method. When the examinations were examined, the "Article Evaluation Form" was examined to examine. It was entered by the research for the advertisement. These articles were analyzed by analysis methods according to the years they were made, special education areas, language teaching areas, patterns, methods, study groups, data collection tools used, and journal names published. The achieved (f) frequency and (%) percentage were calculated, and the results were presented in tables. It can be said that it is important and necessary to increase the number of studies on special education regarding language teaching.

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insanın toplumsal yaşamda diğer bireylerle iletişim kurması önemli gereksinimlerinden biridir. Bireyin bu iletişimi sağlaması için kullandığı araçların başında dil gelir. Dil ile ilgili geçmişten günümüze pek çok tanım yapılmıştır. Dil kavramına ilişkin literatür incelendiğinde birbirinden farklı tanımların yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle kavramın ilk olarak sözlük tanımını verip daha sonra literatürdeki bazı tanımlara yer vermek faydalı olacaktır: Türkçe Sözlük'te "İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban" (Türk Dil Kurumu, 2005) olarak tanımlanan dil kavramı, pek çok araştırmacı tarafından insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik olarak kabul edilmektedir.

Ergin(2002)'in tanımına göre dil; "İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta, kendine özgü kanunları olan, bu kanunlar çerçevesinde gelişme gösteren canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir." Yaşam boyu öğrenmenin ve gelişmenin en önemli anahtarı konumunda olan dil Aksan (2003)'a göre ise bir anda düşünülemez kadar çok yönlü, değişik açılardan bakılınca başka nitelikleri beliren ve bugün bile bazı sırları çözülmemiş büyüklü bir varlıktır.

Dil öğretimi, çocuğun formal eğitim sürecine kadar edindiği örtük bilgileri formal eğitimin başlamasıyla birlikte açık bilgiye dönüştürmeyi ve böylelikle dil kullanımını davranış haline getirmeyi amaçlamaktadır (Onan, 2011). Bu ifadeden hareketle dil öğretimi; ailede başlayıp belirli bir düzen içinde kontrollü ve sistemli olarak örgün eğitim kurumlarında devam eden bir süreç olarak tanımlanabilir. Ancak özel gereksinime ihtiyaç duyan kişilerde bu süreç sağlıklı bir şekilde işlememektedir. Çocuklar açısından gelişimsel olarak en önemli öğelerden biri olan dilin gelişimi özel gereksinimlerinden dolayı farklı gelişim gösteren çocuklarda kesintiye uğramakta veya normal gelişim gösteren çocuklara nazaran geride kalmaktadır. Dolayısıyla gelişim süreci içerisinde çocuklar doğuştan veya sonradan ortaya çıkan farklı sebeplerle dil gelişimi sürecinde sorunlar yaşamaktadırlar (Cengiz, Emre ve Çalışkan, 2017). Özel gereksinimli kişilerin topluma kazandırılmaları eğitim olanaklarının onların ihtiyaçları doğrultusunda sunulmasına bağlıdır. Bundan dolayı bu kişilerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçlarına uygun eğitim alanlarının sunulması önem arz etmektedir (Eripek, 2005).

Bu noktada özel eğitim, çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hâle getirerek topluma kaynaşmasını ve bağımsız bireyler olmasını destekleyen becerilerle donatan eğitimidir. Özel eğitimi genel eğitimden farklı kılan; kimi kapsar, neyi öğretir, nasıl öğretir ve nerede uygulanır sorularının cevabında yatmaktadır (Ataman, 2003).

Özel gereksinimli çocukların eğitiminde amaç; onların başkalarına bağımlı olmadan yaşamlarını devam ettirebilecek hâle gelmelerini sağlamaktır. Onların yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilir hâle gelmeleri buldukları ortamlarda, özellikle eğitim ortamlarında aldıkları eğitsel hizmetlerle yakından ilişkili olmaktadır (Avcıoğlu, 2005).

Özel gereksinimli çocukların dil gelişim süreci normal gelişim gösteren çocukların dil gelişim sürecinden anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Normal gelişim çizgisi gösteren çocuklar dilin bileşenlerini çevreleriyle etkileşime girerek doğal bir yoldan kazanırlar (Güzel Özmen,2003). Ancak özel gereksinimli bireylerde bu durumun nasıl gerçekleştiği üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu nedenle özel gereksinimi olan bireylerin temel dil becerileri dil gelişimleri ve dil eğitimleri hakkında yazılan makalelerin ayrıntılı olarak incelendiği bu çalışmanın özel gereksinimli bireylerin dil eğitim süreçlerinin iyileştirilmesinde daha gerçekçi adımlar atılmasını sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ile özel eğitim alanında yazılan makalelerin dil eğitimi ve öğretimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevaplar aranmıştır:

1. Özel eğitim alanında dil eğitimi ve öğretimi açısından yapılan makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. İncelenen makalelerde araştırılan konular (özel eğitim alanları, dil öğretim alanları) nasıl bir eğilim göstermektedir?
3. İncelenen makalelerde kullanılan yöntem (model, yöntem, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri) nasıl bir dağılım göstermektedir?

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak oluşturulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'in belirttiği gibi; nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamları içerisinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışma kapsamında ulaşılan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı olan kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Bu araştırmada araştırmanın amacına bağlı olarak alt amaçlar belirlenmiş; literatür taraması sonucunda analiz birimleri oluşturularak kodlanmıştır. Bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır.

Veri Seti

Araştırmanın veri seti belirli ölçütlere göre belirlenmiştir. Bu araştırmadaki ölçüt, makalelerin özel eğitim alanında dil eğitimi ve öğretimi konu alanı kapsamında yer alması, ebscohost veri tabanına kayıtlı ve erişim izninin olmasıdır. Bu kapsamda, tarama yapılan tüm alanlarda ortak olarak ulaşılan ve belirlenen kriterlere uyan toplam 71 makale araştırmanın veri setini oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

- Dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında uluslararası elektronik dergilerde 2010-2017 yılları arasında yayımlanan İngilizce makaleleri kapsamaktadır. Bulunan makaleler son 10 yılda hakemli dergilerde yayımlanma ölçütlerine göre sınıflandırılarak analize dâhil edilmiştir. Bu sınıflama doğrultusunda, bilgi şöleni, kongre vb. bilimsel etkinliklerde sunulan bildiriler çalışmada yer almamıştır.
- Çalışmada incelenen makalelere <http://web.ebscohost> veri tabanından ulaşılmıştır.
- Verilerin kodlanmasında ilk olarak ulaşılabilen araştırmalar ortak bir veri havuzuna PDF uzantılı elektronik dosya biçiminde kaydedilmiştir. Makalelerin inceleme sürecinde kodlama amacıyla Microsoft Excel tablosu kullanılmıştır. Kodlamalar, "yıl, alan, dergi adı, model, hedef kitle, yöntem, veri toplama araçları ve dil öğretim alanları" şeklinde belirlenmiştir.
- Makaleler hakkındaki detaylı bilgilere ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından "Makale Değerlendirme Formu" geliştirilmiştir. Bu form geliştirilirken daha önce gerçekleştirilen çalışmalar gözden geçirilmiş ve makalelerin içerik açısından detaylandırılması için benzer çalışmaların veri toplama araçları dikkatle incelenmiştir. Makalelerin incelenmesi sürecinde kodlama için Microsoft Excel tablosu kullanılmış ve çalışmaya dâhil edilen tüm veriler ile tablolastırılan bilgiler daha sonraki dönemlerde olası bir onaylama talebine yönelik olarak saklanmaya çalışılmıştır.

- Dil eğitimi ve öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makaleler yayımlandıkları yıl, model, örneklem, yöntem, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri, dil öğretim alanları ve özel gereksinim alanlarına göre kodlanarak analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Yapılan incelemeler sonucu elde edilen verilerin analizi için araştırmacı tarafından “Makale Değerlendirme Formu” geliştirilmiştir. Bu form geliştirilirken daha önce yapılmış çalışmalar incelenmiş ve makalelerin içerik açısından detaylandırılması amacıyla benzer çalışmaların veri toplama araçları incelenmiştir. Veriler bu forma araştırmacı tarafından girilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz türlerinden frekans ve yüzde tabloları kullanılmıştır. Ayrıca makalelerin sonuçlarından elde edilen veriler, betimsel olarak da ifade edilmiştir.

BULGULAR

2010-2017 yılları arasında uluslararası elektronik dergilerde yayımlanan 71 İngilizce makalenin incelendiği bu çalışmadan elde edilen bulgular araştırma soruları temelinde 9 başlıkta incelenmiştir. Analizler sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

1. Dil Öğretimi Üzerine Özel Eğitim Alanında Yapılan Makalelerin Yayımlandığı Yıla Göre Dağılımı

Tablo 1’de özel eğitim alanında yazılan makalelerin yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 1: Özel eğitim alanında dil öğretimi üzerine yapılan makalelerin yıllara göre dağılımı

Yıllar	F	Yüzde(%)
2010	10	14,08
2011	6	8,45
2012	12	16,90
2013	14	19,72
2014	5	7,04
2015	8	11,27
2016	13	18,31
2017	3	4,23
Toplam	71	100

Tablo 1’e bakıldığında, incelenen yıllar arasında özel eğitim alanında dil öğretimi ile ilgili en çok makalenin 14 çalışma ile 2013 yılında (%19,72) ve en az makalenin ise 3 çalışma ile 2017 yılında (%4,23) yapıldığı görülmektedir.

2.Özel Eğitim Alanında Dil Öğretimi Üzerine Yapılan Makalelerin Dil Öğretim Alanlarına Göre Dağılımları

Yapılan çalışmaların dil öğretim alanına yönelik elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Dil Öğretimi Üzerine Özel Eğitim Alanında Yapılan Makalelerin Dil Öğretim Alanlarına Göre Dağılımları

Dil Öğretim Alanları	F	Yüzde(%)
Okuma	23	32,39
Yazma	18	25,35
Dinleme	3	4,23
Konuşma	25	35,21
İlk Okuma Yazma	2	2,82
Toplam	71	100

Özel eğitimde dil öğretimi üzerine yapılan çalışmaların dil öğretim alanlarından 25 (%35,21) çalışma ile en çok konuşma alanında yapıldığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle, yapılan çalışmalar özel eğitimde dil öğretimi üzerine en fazla konuşma alanında yoğunlaşmaktadır. Buna karşın, ilk okuma yazma alanında sadece 2 (%2,82) çalışmanın yer aldığı görülmektedir.

3. Dil Öğretimi Üzerine Özel Eğitim Alanında Yapılan Makalelerin Özel Eğitim Alanlarına Göre Dağılımları

Özel eğitim alanında gerçekleştirilen çalışmaların yoğunlaştığı özel eğitim alanının tespitine yönelik elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makalelerin özel eğitim alanlarına göre dağılımları

Özel Eğitim Alanları	F	Yüzde(%)
İşitme Engelli	14	19,72
Zihinsel Engelli	1	1,41
Özgül Dil Bozukluğu	8	11,27
Down Sendromu	9	12,68
Otizm	7	9,86
Özel Öğrenme Güçlüğü	8	11,27
Okuma Güçlüğü	7	9,86
Yazma Güçlüğü	5	7,04
Dislektik	12	16,90
Toplam	71	100

Tablo 3'e bakıldığında, özel eğitim alanlarındaki dil çalışmalarının 14 çalışma ile en çok işitme engelliler (% 19,72), ve en az çalışma ile de zihinsel engelliler(%1,41) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

4. Dil Öğretimi Üzerine Özel Eğitim Alanında Yapılan Makalelerin Modellerine/Desenlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Özel eğitimde dil öğretimi üzerine yapılan çalışmalar modellerine göre sınıflandırılarak ulaşılan sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makalelerin modellerine / desenlerine göre frekans ve yüzde dağılımları

Tezlerde Kullanılan Araştırma Model/ Deseni	f	Yüzde(%)
Nitel	35	49,30
Nitel	33	46,48
Karma	3	4,23
Toplam	71	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi dil öğretimi üzerine yapılan çalışmalarda en fazla nitel (f=35) ve nitel (f=33) modelleri tercih edilmiştir. Karma model ise sadece (f=3) çalışmada tercih edilmiştir.

5. Dil Öğretimi Üzerine Özel Eğitim Alanında Yapılan Makalelerin Yöntemlerine Göre Frekans Dağılımları

Dil öğretimi üzerine özel eğitimde yapılan çalışmalar yöntemlerine göre sınıflandırılarak ulaşılan sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makalelerin yöntemlerine göre frekans dağılımları

Yöntem Türü	F	Yüzde(%)
Betimsel Tarama	12	16,22
Eylem Araştırması	1	1,35
Vaka İncelemesi	2	2,70
DeneySEL	32	43,24
İlişkisel Tarama	2	2,70
Doküman İncelemesi	22	29,73
Durum Çalışması	2	2,70
Tek Denekli Desen	1	1,35
Toplam	74	100

Tablo 5’te görüldüğü üzere, uluslararası hakemli dergilerde 2010-2017 yılları arasında yayınlanmış 74 araştırma makalesi 8 farklı yöntemle hazırlanmıştır. Tablo 5 incelendiğinde; özel eğitimde dil öğretimi üzerine yapılan çalışmaların en çok (%43,24) deneysel yöntemle hazırlandığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda en az (% 1,35)tercih edilen yöntemler ise eylem araştırması ve tek denekli yöntemdir. Çalışmalarda kuramsal ve karma yöntem hiç tercih edilmemiştir.

6. Dil Öğretimi Üzerine Özel Eğitim Alanında Yapılan Makalelerin Hedef Kitleye Göre Dağılımları

Dil öğretimi üzerine özel eğitimde yapılan çalışmalar hedef kitleye göre üç ana başlıkta incelenmiştir. Bunlar; “özel gereksinimli bireyler”, “özel gereksinimi olmayan bireyler” ve “diğer” başlıklarıdır. Edilen sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makalelerin hedef kitleye göre dağılımları

	Engel Türü	f	Yüzde(%)
Özel Gereksinimli Bireyler	İşitme Engelli	14	19,72
	Zihinsel Engelli	1	1,41
	Özgül Dil Bozukluğu	8	11,27
	Down Sendromu	9	12,68
	Otizm	7	9,86
	Özel Öğrenme Güçlüğü	7	9,86
	Okuma Güçlüğü	8	11,27
	Yazma Güçlüğü	5	7,04
	Dislektik	12	16,90
	Toplam	71	100
Özel Gereksinimi Olmayan Bireyler	Öğrenciler	46	76,67
	Öğretmenler	5	8,33
	Veliler	9	15,00
	Toplam	60	100
Diğer	Ders Kitapları	1	100
	Toplam	1	100

Tablo 6’da dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makalelerin hedef kitleye göre dağılımları incelendiğinde; özel gereksinimli bireylerde en fazla işitme engelli (%19,72), dislektik (%16,90) bireylerle çalışma yapıldığı görülecektir. Özel gereksinimi olmayan bireylerde ise öğrencilerle (%76,67), yapılan araştırmaların sayısının fazla olduğu saptanmıştır.

7. Özel Eğitim Alanında Dil Öğretimi Üzerine Yapılan Makalelerin Veri Toplama Araçlarına Göre Frekans Dağılımları

Özel eğitimde dil öğretimi üzerine yapılan çalışmalar veri toplama araçlarına göre sınıflandırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Özel eğitim alanında dil öğretimi üzerine yapılan makalelerin veri toplama araçlarına göre frekans dağılımları

Veri Toplama Aracı	f	Yüzde(%)
Anket	12	12,63
Gözlem	2	2,11
Görüşme	6	6,32
Doküman İncelemesi	23	24,20
Teknolojik Aletler	6	6,32
Başarı Testi	3	3,16
Kelime Tanıma Testi	4	4,21
Dereceli Puanlama Anahtarı	1	1,05
Kontrol Listesi	3	3,16
Erken Dil Testi	1	1,05
Temel Kabiliyet Testi	1	1,05
Araştırmaya Özel Geliştirilen Ölçekler	33	34,74

Toplam	95	100
---------------	-----------	------------

Tablo 7 incelendiğinde, seçilen veri toplama araçları bakımından çalışmaların (%34,74)'ünü araştırmaya özel geliştirilen ölçekler oluşturmaktadır. En az (%1,05) kullanılan veri toplama araçları ise; dereceli puanlama anahtarı, erken dil testi, temel kabiliyet testidir.

8. Özel Eğitim Alanında Dil Öğretimi Üzerine Yapılan Makalelerin Veri Analiz Yöntemlerine Göre Frekans Dağılımları

Özel eğitimde dil öğretimi üzerine yapılan çalışmalar veri analizlerine göre sınıflandırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makalelerin veri analiz yöntemlerine göre frekans dağılımları

Veri Analiz Yöntemleri	f	Yüzde(%)
T Testi	8	6,96
Mann-Whitney U	5	4,35
Anova	9	7,83
Mancova	2	1,74
Yüzde	7	6,09
Ancova	2	1,74
Frekans	7	6,09
Tümevarım Yoluyla Analiz	1	0,87
Grafiksel Analiz	2	1,74
İçerik Analiz	24	20,87
İki Bağımsız Yüzde Arasındaki Farkın Z Testi	2	1,74
Standart Sapma	2	1,74
Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı	34	29,57
Ortalama	10	8,70
Toplam	115	100

Tablo 8 özel eğitimde dil öğretimi araştırmalarında yaygın olarak kullanılan veri analiz yöntemlerini yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde; nicel veri analiz yöntemlerinden korelasyonel yöntemin en fazla (% 29,56) kullanıldığı, nitel veri analiz yöntemlerinden de içerik analizinin daha çok(% 20,86) tercih edildiği anlaşılmaktadır. Tabloya göre; en az(%0,86) tercih edilen veri analiz yöntemi ise, tümevarım yoluyla analizdir.

9. Dil Öğretimi Üzerine Özel Eğitim Alanında Yapılan Makalelerin Yayımlandıkları Dergilere Göre Dağılımı

Dil öğretimi üzerine özel eğitimde yapılan çalışmaların buldukları dergilerin dağılımına yönelik elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yapılan makalelerin yayımlandıkları dergilere göre dağılımı

Dergi Adı	f	Yüzde(%)
British Journal of Special Education	1	1,41
Deafness & Education International	2	2,82
Journal of Autism and Developmental Disorders	1	1,41
Journal of Speech, Language, and Hearing Research	2	2,82
Language, Speech, and Hearing Services in Schools	1	1,41
Learning Disabilities Research & Practice	2	2,82
American Annals Of The Deaf	1	1,41
Augmentative And Alternative Communication	1	1,41
Australian Journal of Learning Difficulties	2	2,82
Bilingual Research Journal	1	1,41
Child Development	2	2,82
Child Language Teaching and Therapy	2	2,82
Contemporary Educational Psychology	1	1,41
Disability & Society	2	2,82
Early Child Development and Care	2	2,82

Educ. Res. Rev.	1	1,41
Educational Media International	1	1,41
Educational Psychology	2	2,82
Educational Technology & Society	1	1,41
European Journal of Special Needs Education	3	4,23
Exceptional Children	3	4,23
Int. Conf. Society. Health. Welfare	1	1,41
International Journal of Bilingual Education and Bilingualism	1	1,41
International Journal of Inclusive Education	2	2,82
International Journal of Language & Communication Disorders	2	2,82
International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology	1	1,41
Issues in Teacher Education	1	1,41
J Autism Dev Disord	2	2,82
Journal of Applied Research in Memory and Cognition	1	1,41
Journal of Communication Disorders	2	2,82
Journal of Early Intervention	1	1,41
Journal of Research on Technology in Education	1	1,41
Learning Disabilities Research	1	1,41
Predicting Dyslexia	1	1,41
Preventing School Failure	1	1,41
Procedia - Social and Behavioral Sciences	3	4,23
Research Article	3	4,23
Research in Developmental Disabilities	2	2,82
Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance	1	1,41
Scientific Studies of Reading	1	1,41
Social and Behavioral Sciences	1	1,41
Special Series Article	1	1,41
Teaching Exceptional Children	2	2,82
The British Journal Of Developmental Psychology	1	1,41
The Journal of Academic Librarianship	1	1,41
The Language Learning Journal	1	1,41
The Volta Review	1	1,41
Theory Into Practice	1	1,41
Toplam	71	100

Tablo 9’da özel eğitim alanında dil öğretimi üzerine yapılan 71 makalenin yayımlandıkları 48 farklı dergideki dağılımı verilmiştir. Tabloya bakıldığında, incelenen yıllar arasında özel eğitimde dil öğretimi ile ilgili en çok makalenin 3’er (% 4,23) çalışma ile European Journal of Special Needs Education, Exceptional Children, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Research Article dergilerinde yer aldığı görülmektedir. Diğer dergiler incelendiğinde özel eğitimde dil öğretimi üzerine yapılan yayınların çok az olduğu görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Özel gereksinimli bireylere yönelik yapılacak çalışmaların amacı, onların sosyal, fiziksel, bilişsel ve dili gelişimlerini desteklemekle birlikte bu bireylerin kendilerine güvenmelerine imkân sağlamaktır. Dil gelişimi, normal gelişim gösteren bireylerde önemli olduğu kadar, özel gereksinimli bireylerde de elzemdir (Erol ve İlhan Yıldız, 2020). Bu nedenle özel eğitim alanında yapılan çalışmaların ve araştırmaların özel gereksinimli bireylerde geliştirilecek olan dil becerilerine ne ölçüde hizmet ettiğinin belirlenmesi doğru olacaktır.

Bu araştırmada uluslararası hakemli elektronik dergilerde 2010-2017 yılları arasında yayınlanmış İngilizce makalelerin dil öğretimi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda dil eğitimi ve öğretimi ile ilgili uluslararası indekslerde taranan 71 İngilizce makale araştırmaya dâhil edilmiş ve kategorize edilerek incelenmiştir. Makalelerin yılları, dil öğretim alanları, özel eğitim alanları, modelleri, yöntemleri, hedef kitleleri, veri toplama yöntemleri, yayımlandıkları dergi adları ve veri analizleri oluşturulan ortak kategorilerdir.

Bu araştırmanın bulguları gözden geçirildiğinde (Tablo 1) incelenen yıllar arasında özel eğitim alanında dil öğretimi ile ilgili en çok makalenin 14 çalışma ile 2013 yılında (%19,72) ve en az makalenin ise 3 çalışma ile 2017 yılında (%4,23) yapıldığı görülmektedir. 2017 yılında sayının az olmasının nedeni yapmış olduğumuz bu araştırmanın 2017 yılında gerçekleşiyor olması olabilir.

Yapılan makalelerin dil öğretim alanlarına bakıldığında ise (Tablo 2), özel eğitimde dil öğretimi üzerine yapılan çalışmaların dil öğretim alanlarından 25 (%35,21) çalışma ile en çok konuşma alanında yapıldığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle, yapılan çalışmalar özel eğitimde dil öğretimi üzerine en fazla konuşma alanında yoğunlaşmaktadır. Kurudayıoğlu (2016) konuşmanın, anne karnında başlayan dinleme becerisiyle temeli atılan bilişsel ve biyolojik süreçlerin ilerlemesiyle kazanılan ve geliştirilen önemli bir beceri olduğunu vurgulamıştır. Özel gereksinimli bireylerde konuşma alanıyla ilgili çalışmaların çok olmasının nedeni; konuşma eğitiminin duygu, düşünce ve istekleri ifade etmede önemli bir yerinin olması olabilir. Buna karşın, ilk okuma yazma alanında sadece 2 (%2,82) çalışmanın yer aldığı görülmektedir.

Yapılan makalelerin özel eğitim alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında (Tablo 3) özel eğitim alanlarındaki dil çalışmalarının 14 çalışma ile en çok işitme engelliler (% 19,72) ile yapıldığı görülmektedir. Literatürde de işitme engelli kişilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun olarak destek hizmetlerin sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır (Gürgür, 2012; Tiryaki 2014; Kemaloğlu, 2016). En az çalışmanın ise zihinsel engelliler (%1,41) üzerinde olduğu görülmektedir.

İncelenen makalelerde (Tablo 4) dil öğretimi üzerine yapılan çalışmaların nitel, nicel ve karma modellerden oluştuğu sonucu elde edilmiştir. Çalışma sürecinde incelenen makalelerde nicel modelin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Akın, Sarıca, Temizkan ve Turan (2016) tarafından yapılan çalışmada da çoğunlukla nicel çalışmaların yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda bulguların birbirini desteklediği söylenebilir. Buradan hareketle; nicel araştırmalarda uygulama sürecinin nitel araştırmalara nazaran daha kısa sürmesi ve deneyin tekrarlanabilir olması gibi nedenler etkin olmuştur denebilir.

Araştırma verilerinden elde edilen dikkat çekici sonuçlardan biri de (Tablo 5) özel eğitim alanında dil öğretimi üzerinde yayımlanan çalışmaların sayısının artmasına paralel olarak bu çalışmalarda kullanılan yöntem çeşitliliğinin de artmasıdır. Uluslararası hakemli dergilerde 2010-2017 yılları arasında yayınlanmış 71 araştırma makalesi 8 farklı yöntemle hazırlanmıştır. Yapılan çalışmaların en çok (%43,24) deneysel yöntemle hazırlandığı görülmektedir. Deneysel yöntem bilindiği gibi, bütün değişkenleri, örnekleme ve çevresel faktörleri kontrol altında tutarak bu değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle özel eğitim araştırmalarında yoğunlukla kullanılmasının manidar olduğu sonucu çıkarılabilir.

Dil öğretimi üzerine özel eğitim alanında yazılan makaleleri hedef kitleleri bakımından (Tablo 6) özel gereksinimi olan bireyler, özel gereksinimi olmayan bireyler ve diğer olmak üzere üç bölümde incelediğimizde, özel gereksinimli olan bireylerden işitme engelli, dislektik, down sendromlu ve özel öğrenme güçlüğü üzerine yapılan çalışmaların zihinsel engelli ve otizm olanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Özel gereksinimli olmayan bireylerden öğrenciler ile gerçekleştirilen çalışmaların öğretmenler ve veliler üzerinde yapılanlardan fazla olduğu görülmektedir. Diğer kategorisinde yer alan ders kitapları üzerinde yapılan çalışma sayısı ise oldukça azdır.

Makalelerde kullanılan veri toplama araçlarına bakıldığında (Tablo 7), araştırmaya özel geliştirilen ölçeklerin yoğunlukla kullanıldığı söylenebilir. Bu oranı %24,20 ile doküman incelemesi takip etmektedir.

İncelenen makalelerde analiz türü (Tablo 8) olarak farklı teknikler kullanılmıştır. En sık nicel veri analiz yöntemlerinden korelasyonel yöntemin (% 29,56); nitel veri analiz yöntemlerinden de içerik analizinin (% 20,86) kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular sonucunda özel gereksinimli bireylere dil öğretimi üzerine yapılacak çalışmalara ve bu alandaki araştırmacılara şu öneriler getirilebilir:

- Bu çalışma 2010-2017 yılları arasında özel eğitim, dil öğretimi anahtar kelimeleriyle yapılmıştır. Benzer bir konuda çalışma yapacak araştırmacılar daha uzun yıl aralıklarıyla değerlendirme yapabilirler.
- Araştırma yalnızca uluslararası hakemli elektronik dergilerde yayımlanan 71 makale ile sınırlı tutulmuştur. Yapılacak yeni araştırmalarda farklı dillerde yayımlanan makaleler de araştırma kapsamına dâhil edilebilir.
- Özel gereksinimli bireylerde dil öğretimi ile ilgili araştırmaların genel çerçevesini görmek bakımından bu çalışmanın yararlı olacağı düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlardan hareketle, gün geçtikçe gelişen özel eğitimle ilgili çalışmaların dil öğretimiyle ilgili olarak da sayısının artması; daha derinlemesine bilgi toplamak amacıyla nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntemin tercih edilmesi ve aynı zamanda boylamsal araştırmalar ve eylem araştırmaları gibi araştırma desenlerinin kullanılmasının özel gereksinimli bireylere ve dolayısıyla geleceğe daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, T., Sarıca, H. Ç., Temizkan, M., ve Turan, F. (2016). "Özel Eğitimde Teknoloji Kullanımı: Bir İçerik Analizi Çalışması". In Fourth International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium Özet Bildiriler Kitabı, Elazığ, Türkiye.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Avcioğlu, H. (2005). *Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi*. 14. ulusal özel eğitim kongresi bildirileri, özel eğitimden yansımalar (s. 79-88). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Atif İndeksi, 1-360.
- Cengiz, D. U., Emre, O., ve Çalışkan, Z. (2017). Down sendromlu çocuklarda dil gelişimi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6 (2): 47-56.
- Eripek, S. (2005). Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim. *Standart, Ekonomik ve Teknik Dergisi*. 44. 525:14-19.
- Erol, İ., ve Yıldız, G. (2020). Özel gereksinimli bireylerin dil gelişim süreçleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 559-574.
- Gürgür, H., Girgin, Ü. ve Uzuner, Y. (2012). İşitme engelli bir öğrenci ile gerçekleştirilen birebir söyleşilerde öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(3). 507-539.
- Kemaloğlu, Y. (2016). *Türkiye’de sağırlığın görünürlüğü ve toplumsal ve eğitsel sorunları üzerine demografik bir inceleme*. In E. Arık (Ed). *Ellerle Konuşmak Türk İşaret Dili Araştırmaları* (s.51- 85). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe konuşma öğretimine dair öğretmen bilişleri, *Journal of World of Turks*, Vol. 8 No. 3 85-102.
- Onan, B. (2011). Türk atasözlerinde dil farkındalığı ve işlevsel dil kullanımı, *Milli Folklor Dergisi*, sayı: 91.
- Özmen, R. (2003). İfade edici dil becerileri sınırlı olan zihinsel engelli çocukların dil gelişimlerini desteklemek için öğretmen sınıf ortamında yapacakları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2).
- Saussure, F. (1985). *Genel dilbilim dersleri*, Çev. Berke Vardar, Birey ve Toplum Yayınları.
- Tiryaki, E.N. (2014). *Ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin Türkçe eğitiminin ve okuma-yazma becerilerinin değerlendirilmesi*, (Doktora tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, (2009). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*, ABC Kitapevi, İstanbul.